ఉ ద య ం

శ్రీ మల్లాప్రగడ రామారావు

'బిసీటెడ్. కూర్చోండి.'

'పరవాలేదండి.'

'నొ. నొ. నా కిలాటి తారతమ్యాలన్నీ నచ్చవు. నేను కంపెనీ ప్రొప్రైటర్నీ, మీరు గుమాస్తా అయి నంతమాత్రాన యిద్దరమూ మనుష్యులం కాకుండా పోము. దయచేసి కూర్చోండి.

'థేంక్యూ సర్!'

'దట్సాల్. మీ అమ్మాయిపెళ్లికని సెలవు పెట్టారు?'

'అవు న్సార్. ఎంతలేదన్నా ఒకవారం సెలవు కావాలి.'

'నొ. నొ. వారం ఎలా సరిపోతుంది. పదిహేను రోజులు సెలవుతీసుకొండి. ఈ అయిదువందలూ... మీరు కాదంటే నేను బాధపడాల్సివస్తుంది.'

రాజు ఎడమవేపునుంచి కుడివేపు ఒత్తిగిల్లాడు. పాతబడిన మడతమంచం ప్రాణం పోతున్నట్లు కిర్రు మంది.

'హుఁ. ఈ ఆలోచనలు కాదు. నిద్ర అసలు రాదు. మధురంగా ఊహించాలి' అనుకున్నాడు రాజు, తలక్రింద మడతపెట్టిన చెయ్యివుంచుకుని.

రాజు ప్రీవీపర్సువున్న రాజో, పోగొట్టుకున్న రాజో కాదు. పేరులోనే రాజు. వడ్డాది చిన సీతా రామరాజు. ప్రాథమిక పాఠశాల ఉపాధ్యాయుడి పెద్ద కొడుకు మాత్రమే. కాని దరిద్రమే ఒక సామ్రాజ్య మైతే దాని కతనే సామంతరాజు.

కడుపు నిండినవారి చిరునవ్వులావుంది పున్నమి వెన్నెల.

నిద్రపట్టని ఎర్ర అని కళ్లువిప్పిచూసాడు రాజు.

వాకిట్లో అతను పడుకున్న మంచంచెంతనే వున్న తెల్లచేమంతులు వెన్నెలముద్దల్లా వున్నాయి. మరో పక్కవున్న దొండపాదునీడ మంచంమీద పడు తున్నది. ఇంటి నానుకునేవున్న ఆకుమళ్లమీదనుంచి చల్లని గాలివచ్చి శరీరాన్ని తాకుతున్నది.

ఇంటివేపు చూసాడు. క్రిందికి వంగివున్న చూరు. ఎండిన చొప్పగడ్డిమీద పడి వెన్నెల మెరు స్తున్నది.

ఆ యింటి నానుకుని మరోవేపువున్న గుడి సెలలో కొండవా ళ్లుంటున్నారు. మగవాళ్లు రాత్రి పూరు కాపలాకాస్తే కలిగిన వాళ్లంతా పెద్ద పండుగనాడు ధాన్యం కొలుస్తారు. పగలంతా ఆడ వాళ్లు ఆ చాకిరీ, ఈ చాకిరీచేసి గంజినీళ్లకి సరిపడా సంపాదిస్తారు. వాళ్లు పెంచుతున్న పందుల గురక ప్రశాంత వాతావరణాన్ని భంగపరుస్తున్నది.

రాజుకి పూర్వం వాళ్లుండేయిళ్లు జ్ఞాపకం వచ్చింది.

పైన చొప్పగడ్డితోనే నేయబడ్డా యిల్లంతా గచ్చుచేసి వుండేది. ఇటికలతోకట్టి సున్నంవేసిన గోడలు.

కాలం కలిసొస్తే పైనకూడా పెంకు వేయిం చాలని సీతారామయ్యకి మహాకోరికగా వుండేది. కాలం కలసిరాలేదు సరికదా రాజుకన్నా పెద్దపిల్ల పెళ్లికని ఆ యిల్లు అమ్మేయాల్సొచ్చింది. రెండు మూడు అద్దెయిళ్లు మారాక యిప్పుడుంటున్న యింటికెదు రుగావున్న బియ్యంమిల్లు నాయుడుగారి దగ్గర చవ కలో ఈ జాగా కొన్నారు.

ఇటు ప్రక్క కొండవాళ్ల గుడిసెలు, అటు కూనాకుల మళ్లు. ఈ యిల్లే వూరికిచివర. సీతారామయ్య తల్లికి నిండా అయిదుప్రాణాలు లేకపోయినా ఆచారాలు మాత్రం వదలిపోలేదు. ఆవిడ మొదట విసుక్కున్నా సీతారామయ్యే లెగించి నాలుగు మట్టిగోడలు లేపి దానిమీద ఏదో కప్పువేయించి గృహప్రవేశం చేయించాడు.

డబ్బులేక కాలేజీచదువు మధ్యలో ఆపేసి యింటి కొచ్చేసిన కొత్తలో రాజుకి పగలల్లా మిల్లు చేసే ధ్వనులు వింటూ కూర్చోవాలంటే చిరాకనిపించేది. క్రమంగా, కుటుంబం ఎదుర్కొంటున్న అనేక చిక్కులగురించి పూర్తిగా తెలిసాక ఆ చికాకు సంగతి మరచిపోయేడు.

రాజు కళ్లుగట్టిగా మూసుకున్నాడు. నిద్రపోవాలనిపుంది. కాని సమసమాజంలాగ నిద్ర ఎంతకీ రావడంలేదు. సాయంకాలం తండ్రి చూపించిన 'ఆర్డరు' కాగితమే జ్ఞాపకమొస్తోంది.

ఇంకో మూడునెలలో సీతారామయ్యకి యాభైఅయిదేళ్లు నిండుతాయి కాబట్టి ఆ రోజుతో ఆయన సర్వీసునుంచి విరమింప చేయబడతాడని అందులో వుంది.

'ప్రచండ వాతూలహత నీపశాఖవోలె' అని ఏదో పుస్తకంలో రాజు చదివాడు. కాని ఆ కాగితం చదువుతూనే అలాంటి వణుకే ఆరంభమయిం దతనిలో.

అయిదునెల్లాయి తండ్రికి జీతంలేదు. ఊరినిండా బాకీలే! కుటుంబమంతా ఒకపూట తింటే రెండుపూటలు పస్తుంటున్నారు. ప్రైవేటు చదువుతున్న పిల్లల తండ్రులు బ్రతిమాలించుకుని, పదిసార్లు తిప్పించుకుని, అప్పుడో అర్ధ, అప్పుడో రూపాయి చొప్పున యిస్తే ఆ డబ్బుతోటి, అమెరికావాళ్లు బడిపిల్లలకోసమని యిస్తున్న పాలపొడి, గోధుమనూకలతోటి సంసారం లాక్కొస్తున్నాడు సీతారామయ్య.

ఒకటి రెండుసార్లు కూలీ నాలీ చేసుకుని వూరికి కావలాకాస్తి బ్రతికే కొండవాళ్ల దగ్గర్నుంచి అవీ, యివీ పుచ్చుకుని తల్లి పొయ్యిమీద గిన్నె క్కించడం రాజుకి తెలుసు. అప్పుడు సిగ్గుపడాలో, గర్వించాలో, ఉరేసుకు చావాలో అతనికి తెలియలేదు.

తండ్రి ఉద్యోగమూ ముగుస్తే బ్రతకడం ఎలాగ? పెళ్ళిడువాటుతున్న రెండో అక్క గతేమిటి? ఇంకా చిన్నవాళ్లు తమ్ముడు, యిద్దరు చెల్లెళ్లు, అనారోగ్యంతో బాధపడేతల్లి, ఏళ్లుదాటిన మామ్మ ఏనూతిలో దూకాలి?

'హైకోర్టులో 'రిట్'వేస్తే మరో మూడేళ్లు, దశజగుంటే అరవైఏళ్లవరకూ కూడా సర్వీసు పొడిగించవచ్చు. అన్ని ఏర్పాట్లూ యూనియన్‌వాళ్లు చేస్తారు'

తండ్రిమాటలు వింటుంటే ఏదోఆశ పొడమింది. భూమిలోకంటూ చొచ్చుకుపోతే వేళ్లు రాతి నేలలోనైనా నీళ్లుంటాయేమో నని.

'కాని నూటనలభై రూపాయలు కావాలి; ఆ తతంగమంతా జరపాలంటే'

తండ్రి స్వరంలోని నిస్సహాయత రాజు హృదయాన్ని కలచివేసింది.

తండ్రివంక చూసాడు.

సీతారామయ్య అందగాడు కాదు. యాభైఅయిదేళ్లవాడు అరవై పైబడ్డట్టుంటాడు. కొంచెం వంగిన నడుం. దట్టంగా పెరిగిన, నెరసిపోయిన గడ్డం. బట్టతలమీద జీవితంలో మిగిలిన ఆశల్లా అక్కడక్కడ తెల్లవెంట్రుకలు. సన్నని పొట్టిమనిషి. జీవితం నిర్దాక్షిణ్యంగా సారమంతా పీల్చివేయగా మిగిలిన చెఱకుపిప్పిలా వుంటాడు.

రాజు తనవంక చూసుకున్నాడు. తండ్రితో పోలుస్తే తను పరవాలేదు. బలమైన చేతులు. బలహీనంకాని శరీరం.

అతనిమీద అతనికే అసహ్యంవేసింది. ఇరవై ఏళ్లొచ్చాయి, పి. యు. సీ. వరకు చదువుకున్నాడు.

తండ్రికీ, కుటుంబానికీ ఏవిధంగానూ కొరగాని తన శరీరమంటే ప్రేమ పోయి రోతకల్గింది.

రాజు పేరు 'ఎంప్లాయ్‌మెంట్ ఎక్స్‌ఛేంజి'లో నమోదు చేయబడే వుంది. సీతారామయ్య కొడుకు ఉద్యోగం గురించి అర్థించని మనిషిలేడు. ఆయన ఆశ—ఏ గుమస్తాగిరియేనా కొడుక్కి దొరక్కపోదా—అని.

దొరకదనీ, దేశంలో తనకన్నాకూడా ఎక్కువ అర్హతలున్నవాళ్ళు చాలామంది నిరుద్యోగులుగా వున్నారనీ, వాళ్ళందర్నీ కాదని ఉద్యోగంచిలక తనమీద వాలాలంటే ఎంతో పలుకుబడికాని, ధనంకాని వుండాలని రాజుకి తెలుసు.

'ఏ బెండరుపని, కళాసీపని ఏదైనా చేస్తాను' అన్నాడు రాజు. మొదట్లో తండ్రి వప్పుకోలేదు. అందుకు సమాధానపడి, ఆ యత్నాలు ఆరంభించిన తర్వాత తను తక్కువనుకుంటున్న పనులుకూడా తన కొడుక్కి సంపాదించలేడని సీతారామయ్యకి తెలిసొచ్చింది.

నూటనలభై రూపాయలు ! ఎలావస్తాయో రాజుకి తెలియలేదు. తల్లి మెడవేపు చూసాడు అప్రయత్నంగా. మెళ్ళోని పసుపుతాడు బోసికాళ్ళు చూసిన తర్వాత తల్లికి పుస్తెలుకాదుకదా కాళ్ళని మట్టెలైనా లేవని గుర్తొచ్చింది.

రాజు మంచంమీద వెల్లకిలా పడుకున్నాడు. కడుపులో మంటగా వున్నట్టనిపించింది. ఆకలిమంట. పడుకునేముందు డబ్బాపాలు, తొలిసారి టీకాచి వడబోస్తే మిగిలినపొడి, కలిపి తయారుచేసిన టీ త్రాగాడు. ఆ నీళ్ళెన్నడో జీర్ణమై ఆకలి పోటులాగ ప్రారంభమైంది.

జీవితం కురుపులా సలుపుతోంది. ఆలోచనలు పుండుమీది ఈగల్లా ముసురుతున్నాయి.

వెన్నెలమాత్రం విరగబడి నవ్వుతోంది.

మిల్లుముందు చెట్టుమీది కాకి ఒకసారి 'కావ్' మంది.

లోకంలోని ఆకల్ని, హీనత్వాన్ని, రోగాన్ని, దైన్యాన్ని, నీచాన్ని, మోసాన్ని చూసి రోతవేసినట్టు, భీతికలిగినట్టు వీథిలో ఎక్కడో రెండు కుక్కలు జంటగా నికృతంగా, భయంకరంగా, బాధామయంగా అరుస్తున్నాయి.

రాజుకి కాలేజీ చదువు మానేసి, దరిద్రంతో ముఖాముఖి తలపడవలసివచ్చిన దగ్గర్నుంచీ రాత్రుళ్ళు పడుకోగానే సాధారణంగా నిద్ర రావడం మానేసింది. అందుకని అతను నిద్ర వచ్చేందుకు మూడు ఏర్పాట్లు చేసుకున్నాడు.

మొదటిది : అతనికొచ్చిన ప్రార్థన పద్యాలన్నీ మనసులో వల్లించుకోవడం. చిన్నప్పుడు తాత డొక్కలో పడుకుని కృష్ణశతకంలోని పద్యాలు చెప్పించుకునేవాడు. మరచిపోగా మిగిలినవి కళ్ళు గట్టిగా మూసుకుని చదువుకుంటాడు.

ఆ యత్నం విఫలమైతే తానో లక్షాధికారైనట్టైతే (ఏ లాటరీయో వచ్చి) ఆ డబ్బు నెంత చక్కగా ప్రజోపకారకంగా ఖర్చుపెడతాడో, సుఖిస్తాడో వూహించుకుంటాడు.

అప్పటికీ నిద్రరాకపోతే అతని ఎరికలోవున్న, అందుబాటులోలేని అమ్మాయిలఅందాన్ని, వాళ్ళతో తను మధుర జీవితాన్ని ఎలా గడపగలడో కలకంటూ నిద్రపోతాడు.

తనకి తెలియకుండానే బోర్లా తిరిగి పడుకున్న రాజు యివ్వాడు మూడో అవస్థలో వున్నాడు.

'ఊరుకోండి మరీ చిలిపివారై పోతున్నారు.' ఎర్రగా కందిన బుగ్గమీది పంటిగాటును తడుముకుంటూ కోపంగా రాధ చూస్తుంటే రాజు గర్వంగా నవ్వుతున్నాడు.

'ఓరి దేవుడోయ్; ఆడుతూపాడుతుంటే పిల్లలే నీకు దొరికారా?'

రాజుకి మగతనిద్రలో దీనంగా వినిపిస్తున్న ఆ కంఠధ్వని కలో నిజమో తెలిసేంతలో 'నాయనా; రాజూ!' అంటూ వణుకుతున్న కంఠంతో తండ్రి పిలుస్తుండడం వినిపించి గాభరాగా కళ్ళు తెరిచాడు.

ఎదురుగా కళాకాంతుల్లేని తండ్రిముఖం చూసి దిగ్గున లేచాడు కట్టుకున్న లుంగీ సర్దుకుంటూ. ఇంట్లోంచి చిన్నగా మూమ్మ ఏడుపు వినిపిస్తున్నది.

'ఏమయిందో తెలియదు. సుబ్బి నోటంట నురగ కారుస్తూ తెలివితప్పి పడిపోయిందిరా. బుర్ర కూడా వేళ్లాడేస్తున్నది'. తండ్రిమాట పూర్తి కాకుండానే రాజు వంగుని యింట్లోదూరాడు.

చాపమీద అతని ఆఖరిచెల్లి ఆరేళ్లది సుబ్బి చేతనంగా పడివుంది. రెండుచేతులా పసిదాన్ని ఎత్తు ని డాక్టరింటివేపు పరుగుతీసాడు. తండ్రీ, తల్లీ అతణ్ణి అనుసరించారు.

ఊర్లోవున్న ఎల్. ఎమ్. పి. చదువుకున్న ఒక్కడాక్టరూ తలుపు దబదబా బాదిన పదినిమిషాల క్కాని తెరవలేదు. చూడగానే ఫీజు రాని కేసని తెలిసి విసుక్కోవడం మానలేదు.

'ఇలా యింతకు మునుపెన్నడేనా వచ్చిందా?' అన్నాడు పరీక్ష ముగించి ఇంజక్షన్ యివ్వడానికి సిరంజిలో మందెక్కిస్తూ. లేదన్నట్టు రాజు తల్లి అడ్డంగా తలాడించింది.

ఆవిడ తోవకడాకూ గ్రామదేవతలు మొదలు కుని, వేంకటేశ్వరుడివరకూ ముక్కోటి దేవుళ్లకూ మొక్కుకుంటూనేవుంది. అందరు దేవుళ్లూ మూర్తీ భవించినట్టు తోచిన డాక్టర్ని చూడగానే 'బిడ్డవంటి వాడివి నాయనా! చచ్చి నీకడుపున పుడతాను. నా పిల్లని నాకు దక్కించు' అంటూ అతణ్ణి ప్రాధేయపడడం మొదలుపెట్టింది. డాక్టరు విసుగ్గా చూసాడు.

'మధ్యరాత్రిలో పక్కలో పడుకున్నపిల్ల పళ్లు కరుచుకొంటున్నట్టు శబ్దమైతే కలో, కలవ రింతో అనుకున్నాను. పాపిష్టిదాన్ని. పాడునిద్ర కళ్ల మీదనుంచి తొలగలేదు. మళ్లీ గంటా గంటన్నరకి తెలివొచ్చి చూద్దునుకదా శబ్దం అలానే వినిపి స్తున్నది. చెయ్యివేసి తడివితే ఒళ్లంతా చల్లగావుంది. దీపం పెద్దదిచేసి వెలుగులోచూస్తే నోట్లోంచి నుర గలు వస్తున్నాయి. పరుగెత్తుకొచ్చాం నాయనా! నీ పుణ్యంవుంటుంది. ప్రాణంపొయ్యి.'

'నాచేతనైంది నేచేస్తాను. కానీ మీరు పిల్లని వెంటనే పట్నం తీసుకెళ్తే మంచిది. ఈ పల్లె టూళ్లో ఏం మందులున్నాయి ? పిల్లబుగ్గల్లోనైనా నెత్తురుచుక్కలేదు. ఏక్షణాని కేమవుతుందో ?'

డాక్టరు మెల్లగా అంటున్నమాటలు మబ్బు ల్లేని పిడుగుల్లాగ వినిపించాయి ముగ్గురికీ. రాజు తండ్రివంక చూసాడు. తల్లీ అటే చూస్తున్నది. ఇద్దరి చూపుల్నీ ఎదుర్కోలేక, దండనకోరిన దోషిలా తలదించుకున్నాడు సీతారామయ్య.

ముగ్గిరివరసా డాక్టరుకి అర్ధమైంది. ఆవు లించడం ముగించి 'ఇంతకుమించి నేను చేయగల్గిం దేమీలేదు. మీ అదృష్టం బాగుండి యిచ్చిన యింజె క్షనే పనిచేసి తెలివొస్తే తెల్లారి తీసుకురండి' అన్నాడు డాక్టరు.

రాజుతల్లి మళ్లీ ఏదో బతిమాలబోయింది. 'నా ప్రయత్నం నే చేసాను. ఇంక వెళ్లండమ్మా!' డాక్టరు విసుగ్గా అంటుంటే రాజుకి అభిమానం వేసింది. నోటి చివరిదాకా వచ్చినమాటను అణచి పెట్టుకుని 'పదమ్మా' అన్నాడు.

మౌనంగా సీతారామయ్య ముందుగా, ఆ వెనుక యింకా వెనక్కి, వెనక్కి డాక్టరును వేడుకుంటు న్నట్టుచూస్తూ ఆయనభార్యా, సుబ్బిని చేతుల్లో ఎత్తుకుని రాజూ యింటివేపు బయల్దేరారు.

గుమ్మం దాటుతుంటే గుండెలమీద సమ్మె టతో బాదినట్టు, డాక్టరుగారింటి గడియారం ఠంగు ఠంగున రెండుగంటలు కొట్టింది.

వీధిలోంచి కాకుండా శ్మశానంలోంచి వెడుతున్న ట్టుంది రాజుకి. తల్లిమాత్రం 'పిల్లకి సరైన మందైనా యిప్పించుకోలేని వెధవజన్మ పగవాడికైనా వద్దు భగవంతుడా!' అంటూ ఏవేవో గొణుక్కుం టోంది. భగవంతుడి బదులు ఆ మాటలకు తానే సమాధానం చెప్పవలసి వచ్చినట్టు సీతారామయ్య కుమిలిపోతూ నడుస్తున్నాడు.

క్షణం రాజు బుర్రఅపని చేయడం మానేసింది. కలలోమాదిరి చెల్లి నెత్తుకు నడవసాగేడు. సుబ్బిని యింట్లో చాపమీడ పడుకోబెట్టి బయటకొచ్చి నిల బడ్డాడు. మిల్లుముందు జువ్విచెట్టు జడలువిప్పుకున్న శివుడిలావుంది. దొండపందిరిదాపునుంచి వూరివంక చూసాడు.

ఎత్తుగా దొరగారిమేడ, కంట్రాక్టరు నాయుడి మేడ, మునసబుమేడ, వడ్డీవ్యాపారి నాగయ్య మేడ కనబడుతున్నాయి. వాళ్లదగ్గర కంబార్లుగా పనిచేసేవాళ్ల గుడిసెలు ఏమూలున్నాయో తెలుసునుగాని అవి కంటికి కానడంలేదు. కొండవాళ్ల గుడిసెలు చలికి వణుకుతూ ముడుచు కూర్చున్న ముసిలివాళ్లమల్లే వున్నాయి. నీడల్లాగ ఆ గుడిసెల తర్వాత చిన్నచిన్న రైతుల పూరిళ్లున్నాయి.

ఊరిలో డబ్బులేదా? ఓ యాభై రూపాయల్లేక చెల్లిప్రాణమూ, నూటనలభై రూపాయల్లేక తండ్రి వుద్యోగమూ పోవలసిందేనా?

'అలా బెల్లంకొట్టిన రాయిలా కూర్చుంటా వేరా, నాయనా! సీతారావుడూ! ఎవరికాళ్లేనా పట్టు కుని నాలుగు డబ్బులెత్తేరా! పిల్ల దానిప్రాణం కాస్త గటుక్కుమంటే అప్పుడేమనుకునీ లాభం లేదురా?' ఇంట్లోంచి మామ్మగొంతు దీనంగా వినిపిస్తున్నది.

తండ్రివేపు చూశాడు రాజు. మోకాళ్లలో దాచు కున్న ముఖం పైకెత్తకుండానే 'ఎవరిస్తారమ్మా! అప్పు దొరక్కపోగా ఈ అర్ధరాత్రి లేపినందుకు తిట్లుకూడా తినవల సొస్తుంది' అన్నాడు సీతా రామయ్య భయం భయంగా.

'అత్తయ్యా! అత్తయ్యా! పిల్లకు మూర్ఛ వచ్చినట్లు కాళ్లూ, చేతులూ కొట్టుకొంటున్నది'.

రాజు గాభరాగా లోనికి వెళ్లాడు.

'ఓరి భగవంతుడా! ఎంతఘోరానికి ఒడి గట్టావురా? ముసిలిదాన్ని నన్నుంచి పిల్లమీద కన్ను వేసావా? నీకంత కోరికైతే నన్ను తీసుకెళ్లి నా ఆయుష్షు దానికి పొయ్యరో...'

'అవును తండ్రీ! అలివేలుమంగానాథా, నన్ను తీసుకుపోయి నా బిడ్డను దక్కించు.'

'అమ్మా! కాసేపు నోర్మూసుకో! ఆ దేవుడి పేరు తలిచావో నేనా నూతిలో పడతాను'.

అన్నతర్వాతగాని రాజుకి తా నేమన్నాడో తెలిసి రాలేదు. అవాక్కై కూర్చున్నారు తల్లీ, మామ్మాను. తండ్రి ముఖంలో ఆశ్చర్యం కనిపించినా ఆయనా ఏం మాట్లాడలేదు.

'పుట్టిం దగ్గర్నుంచీ ఆ దేవుడిని కొలు స్తూనే వున్నాం. ఏం మంచి చేశాడని ఆయన్ని ప్రార్థి స్తారు?' అన్నాడు మెల్లిగా. ఆ మాటలు తన్ను తానుద్దేశించుకుని అన్నట్టుగా అతని కనిపించింది.

'అవేం మాటలురా? ఎవరికర్మ కెవరు కర్తలు! మన రాతకు దేవుణ్ణైనా నిందించి లాభం లేదు.'

'అందుకే బామ్మా, నేనంటున్నది. మన రాతప్రకారం మన జీవితాలు తెల్లవారవలసివున్నప్పుడు ఈ ముడుపులూ, మొక్కులూ, ప్రార్థనలూ దేనికి?' అన్నాడు రాజు.

ఈ గోలకి లేచిన పిల్లలు ఏడవడం మొదలు పెట్టారు.

'పంతులూ! యిట్రారా!' పరిచితమైనగొంతు విని రాజు పైకొచ్చాడు.

వాకిట్లో ఆరడుగుల ఎత్తు శరీరంమీద ఒక ప్పుడు తెల్లనిదైవుండి, ప్రస్తుతం మాసి నల్లగా కన బడుతున్న, చేతులున్న గుడ్డబనీను, చెవిసందున పొడు గాటి చుట్ట, చేతిలో చేపాటికర్ర, నూనూగుమీసాల మీద కోటేరులాటి ముక్కూ, పెద్దనుదురుమీద పడు తున్న గిరజాలజుత్తూకల కొండవాళ్ల కుర్రాడు 'అర్జునుడు' కనిపించాడు.

'ఏందలా ఏడుత్తది ముసిల్ది' అన్నాడు అర్జు నుడు. 'గుడిసెలో కినబడుతుంది ఏడుపు. ఆ పలాన లెగిసొచ్చినా యేంగోరం జరిగినాదో యేటోనని'

రాజు క్లుప్తంగా జరిగినదంతా వివరించా

'ఏంత కావాలేటి సామ్మ ?

'కనీసం ఓ యాభై వుండాలి.'

'అయిత్సలే! నా నరగంటలో తిరిగొత్తాను. గంగులుగాడి బండికూడా తీసుకొత్తా. పెయానంకి రడీగా వుండో !'

'అర్జునా' అనబోయిన పిలుపు రాజు నోటితోనే వుండిపోయింది.

అర్జునుడేం చేస్తాడో, డబ్బెలాతెస్తాడో రాజుకి చూచాయగా తెలుసు. ఐనా రాజు పరుగెడుతూ వెడుతున్న అర్జునిడి నాపలేదు. అట్టే చూస్తూ నిల్చున్నాడు.

కాస్సేపు పోయింతర్వాత ఇంట్లోకి వెళ్ళి 'అమ్మా ! పట్నం వెల్దాం. బండి వస్తుంది. నాలుగు గుడ్డలు సర్దు' అన్నాడు.

అన్నట్టుగానే అర్జునుడు అరగంటలో వచ్చాడు. వీధి తలుపుదగ్గర గూడుబండి ఆగివుంది.

బండి ఎక్కుతున్న రాజుచేతులో ఏదో వస్తు వుంచి గుప్పెట మూసాడు. చేతిలో రెండు అయిదు రూపాయల నోట్లుకూడా పెట్టాడు.

'ఇవెక్కడివి?'

'కనుంకి కమీజు కొంటా మనుంచినాగాని తీసుకెళ్ళ'. నీరసంగా మూలిగినట్టుగావుంది అర్జునుడి కంఠస్వరం.

'ఏమయింది?'...అన్నాడు రాజు ఆత్రుతగా అర్జునుడి కణతలమీది చెయ్యి తొలగిస్తూ.

'ఏటవృద్ధి వాసం గుచ్చుకుని బొక్కైంది. గంగులూ! ఎల్నీరా బండిని'. తెచ్చిపెట్టుకున్న విసుగుతో కేకవేశాడు అర్జునుడు.

కొరడా దెబ్బతో ఎద్లు కదిలాయి.

రాజు కష్టంమీద కళ్లలో నీళ్లు తిరగకుండా ఆపుకున్నాడు.

అర్జునిడి నుదిటినుంచి కారిన రక్తంబొట్లు కర్తవ్యం ఉపదేశించి నట్టయింది.

భారం భగవంతుడిమీదవేసి లాభంలేదు అదృష్టం వెతుక్కుంటూ వస్తుందని కూర్చోపీల్లేదు.

జీవితంలో పలాయనవాదం అసలేపనికిరాదు.

ఊహల్లోంచి తల్లి గుసగుసగొంతు లోకం లోకి తీసుకొచ్చింది.

'వెధవ ఎక్కడేనా ఎత్తుకురాలేదు కదా ! ఏమిటి పెట్టాడు చేతిలో ? చూడనీ !'

రాజు పంచప్రాణాలు వున్నట్టు గుప్పెట ముడుచుకున్నాడు గట్టిగా.

'దొంగసొమ్ము మనకెందుకురా ? ఏజన్మలో చేసుకున్న పాపమో యీనాడనుభవిస్తున్నాం. ఇంక యీజన్మలో కూడానా ?'

అప్పటికీ రాజు మాట్లాడలేదు.

చేతిలో వస్తువు దొంగతనానికి ప్రతీకో, త్యాగానికీ, సహానుభూతికీ, మానవత్వానికీ చిహ్నమో అతనికి తెలుసు.

ఆతనికి భయపడి తల్లి మనసులోనే రామ రామ స్మరణ చేసుకుంటున్నందువల్ల కాబోలు పెదాలు కదిలి అస్పష్టంగా శబ్దాలు పైకొస్తున్నాయి.

ఇంజెక్షన్‌పని చెయ్యడం మొదలుపెట్టిందో, మళ్ళీ తెలివి తప్పిందోగాని సుబ్బి కదలకుండా పడుకుంది.

చల్లగా తగిలి గాలి శరీరాన్ని, మనసుని సేద దీరుస్తున్నది.

చుట్ట అడ్డపొగపెట్టుకుని, గంగులు 'తెల్లారిపో వచ్చినాది బాబూ !' అన్నాడు.

రాజు తలూపాడు.

ఇలకోళ్ళు 'కో' కూస్తున్నాయి.

లోకం ఉషోదయంకోసం ఊపిరి బిగబట్టుకు చూస్తున్నది.